

EDUKACJA SEKSUALNA

I. Antykoncepcja zapobiegająca aborcji

Barbara Płytycz
Zakład Immunobiologii Ewolucyjnej
Instytut Zoologii i Badań Biomedycznych Uniwersytetu Jagiellońskiego
Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych
barbara.plytycz@uj.edu.pl

To pierwsza z trzech prezentacji opartych na referacie Barbary Płytycz „Edukacja seksualna nie tylko dla uczniów”, wygłoszonym 22 kwietnia 2024 roku na zebraniu Wydziału IV PAU, obejmującym trzy wątki:

- I. Antykoncepcja zapobiegająca aborcji
- II. *In vitro* szansą dla niepłodnych par
- III. Niebinarność płci

EDUKACJA ZDROWOTNA

Klasa IV szkoły podstawowej –
klasa III liceum

Prof. Zbigniew Izdebski

- profilaktyka związana ze zdrowiem psychicznym (radzenie sobie ze stresem)
- aktywność fizyczna
- prawidłowe odżywianie się (używkii!)
- skuteczność szczepień ochronnych
- edukacja seksualna

			STUDIA WYŻSZE	
			M A T U R A	
LICEUM	klasa	wiek		
	IV	18-19		Genetyka, Ekologia
	III	17-18	Genetyka, Ekologia	Człowiek. Układ rozrodczy
	II	16-17	Człowiek. Układ rozrodczy	Rośliny, zwierzęta
	I	15-16	Biochemia, cytologia	Biochemia, cytologia
			PROGRAM PODSTAWOWY	PROGRAM ROZSZERZONY
EGZAMIN ÓSMOKLASISTY				
SZKOŁA PODSTAWOWA	VIII	14-15	Genetyka, Ekologia	
	VII	13-14	CZŁOWIEK. Układ rozrodczy.	
	VI	12-13	Wirusy, bakterie, protisty, grzyby, rośliny, zwierzęta	
	V	11-12	Biochemia, Cytologia	
	IV	10-11	<h1>Przyroda</h1>	
	III	9-10		
	II	8-9		
	I	7-8		

Nowy przedmiot EDUKACJA ZDROWOTNA będzie funkcjonował w polskich szkołach od września 2025, gdy zastąpi przedmiot PRZYGOTOWANIE DO ŻYCIA W RODZINIE. Jego ważną częścią jest EDUKACJA SEKSUALNA, dla nauczania której niezbędne są wiadomości o budowie i funkcji układu rozrodczego człowieka, obecnie realizowane w ramach nauki o człowieku w klasie VII szkoły podstawowej, a w liceum w klasie II (w zakresie podstawowym) lub III (zakres rozszerzony).

SZCZEPINIE PRZECIWIW HPV

(Harald zur Hausen, NAGRODA NOBLA 2008)

HPV *Human Papilloma Virus*

(wirus brodawczaka)

2023: szczepionka dla dzieci 12-13-letnich (15%)

Nowotwory:

rak szyjki macicy

sromu
pochwy
prącia
odbytu
głowy i szyi

WROCŁAW – 72% zaszczepionych !!!

Każdego dnia sześć Polek dowiaduje się, że ma raka szyjki macicy, a cztery umierają z powodu tej choroby. **W 2021 roku odnotowano 2160 nowych przypadków raka szyjki macicy i 1647 zgonów.**

Wyrażam zgodę/nie wyrażam zgody na zaszczepienie córki/syna* przeciw onkogennym wariantom wirusa HPV, które mogą być przyczyną nowotworów genitaliów (*niepotrzebne skreślić).*

Przed szkołą stoi ważne zadanie: przekonania rodziców i zorganizowanie (najkorzystniej - w szkołach podstawowych) szczepienia przeciw HPV dla dzieci 12-13-letnich (z klas VI i VII).

Odkrywca wirusa HPV otrzymał nagrodę Nobla w roku 2008. Onkogenne warianty tego wirusa HPV są u obu płci przyczyną nowotworów genitaliów, odbytu oraz okolic głowy i szyi, czemu można zapobiec przez szczepienia. Są one najskuteczniejsze po zastosowaniu przed podjęciem aktywności seksualnej. Najkorzystniejsze byłyby szczepienia w szkołach (wzorem Wrocławia, gdzie proces szczepienia rozpoczęto już w roku 2010), zorganizowane po uzgodnieniach między pracownikami służby zdrowia, nauczycielami i rodzicami. W Polsce spora część osób dorosłych jest nastawiona do szczepień sceptycznie, stąd zainteresowanie szczepionką anty-HPV jest nadal niewielkie. Dorosłych trzeba zatem nakłonić (np. na zebraniach nauczycieli z rodzicami, w obecności zaproszonego lekarza/pielęgniarki) do wyrażenia zgody na zaszczepienie dzieci. W każdym wieku można się zaszczepić odpłatnie.

CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ PŁCIOWĄ

WIRUSOWE

HIV/AIDS

HPV

BAKTERYJNE

Kiła

Rzeżączka

Chlamydia

PROTISTY

Rzęsistkowica

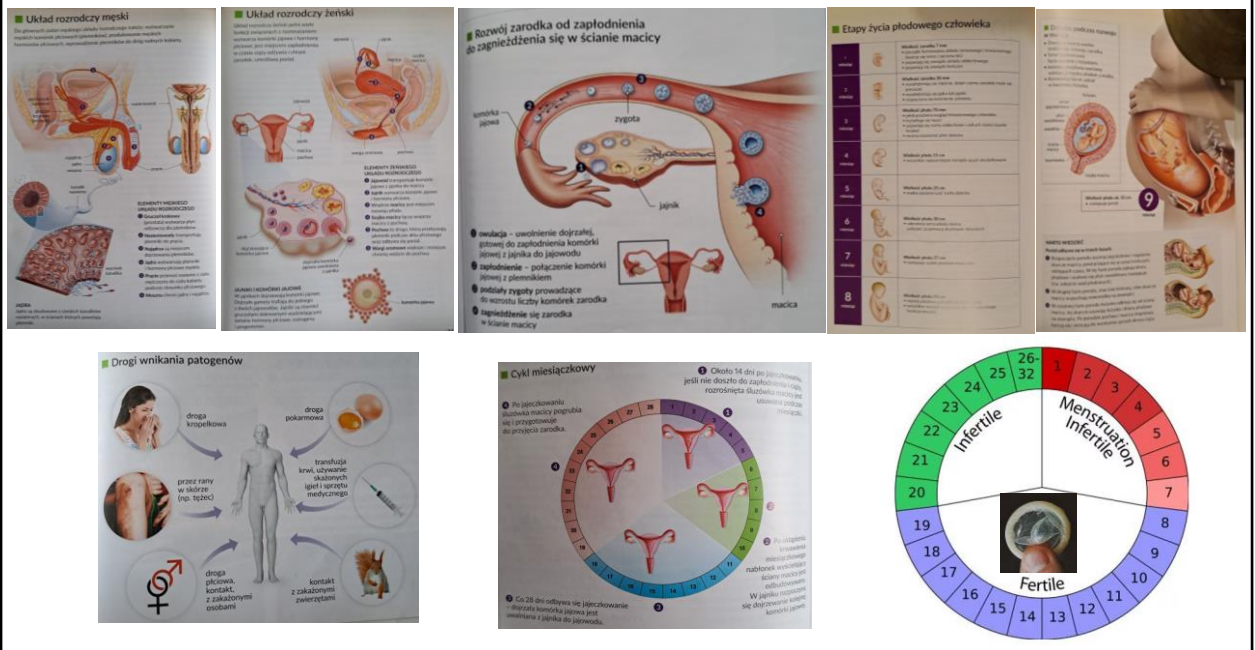

Niektórzy rodzice uważają, że edukacja seksualna powinna się odbywać wyłącznie w rodzinie, jednak nie wszyscy są do tego przygotowani.

Szkoła publiczna musi wypracować różne sposoby, by chronić dzieci przed potencjalnym zagrożeniem chorobami przenoszonymi drogą kontaktów seksualnych oraz przed traumatycznymi psychicznymi skutkami gwałtu, molestowania, brutalnej pornografii etc.

SP KLASA 7 13-14 lat

SP Biologia 7. WSiP

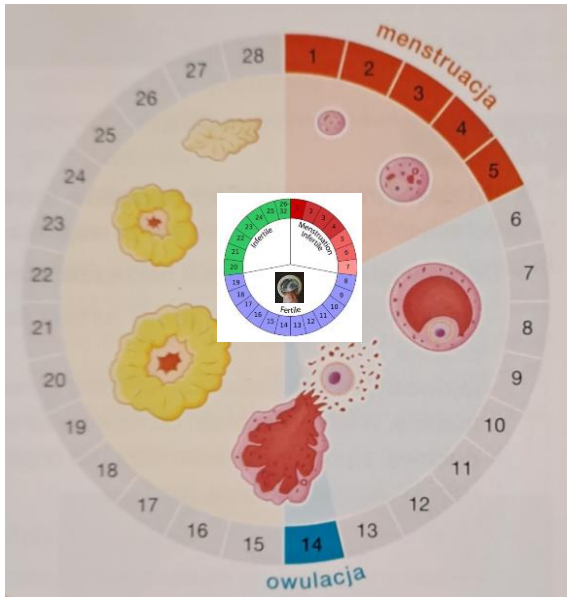

Podręczniki do nauki o człowieku do klasy VII szkoły podstawowej (młodzież 13-14-letnia) są starannie przygotowane i atrakcyjnie ilustrowane. Rozdziały dotyczące struktury i funkcjonowania układu rozrodczego człowieka wprowadzają niezbędne terminy oraz informacje ważne i potrzebne w okresie dojrzewania nastolatków.

Przy omawianiu cyklu miesięczkowego kobiety warto już w VII klasie wskazać fazę płodną cyklu i zalecić stosowanie prezerwatyw jako środka antykoncepcyjnego, chroniącego też przed chorobami przenoszonymi drogą kontaktów seksualnych.

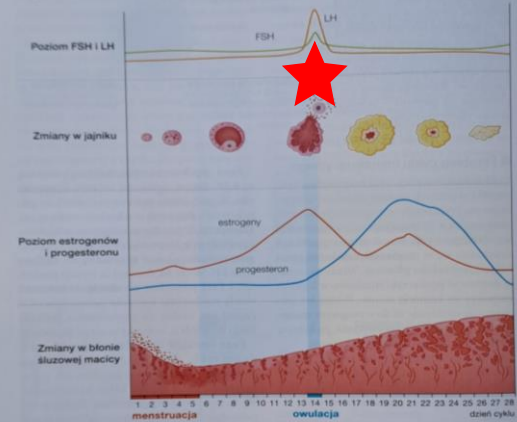
L/T KLASA 2 lub 3 (16-18 lat)

L/T Biologia na Czasie 2. Nowa Era.

Cykl menstruacyjny

Jak już wiesz, cykl menstruacyjny składa się z trzech faz, podczas których w ciele kobiety zachodzą liczne zmiany. Zmiany te możesz przedzielić na poniższym schemacie.

Faza menstruacyjna

(1 – ok. 5. dzień cyklu)

W fazie tej następuje:

- złuszczenie się błony śluzowej macicy, co powoduje krwawienie z dróg rodnych.
- wydzielanie FSH przez przysadkę, co pobudza pęcherzyki jajnikowe do dojrzewania.

Faza pęcherzykowa

(ok. 6–14. dzień cyklu)

W fazie tej następuje:

- dojrzewanie pęcherzyka jajnikowego, który wytwarza estrogeny.
- pogrubienie błony śluzowej macicy oraz wydzielanie LH przez przysadkę.
- owulacja, wynikająca ze szczytowo wysokich poziomów FSH i LH.

Faza lutealna

(ok. 15–28. dzień cyklu)

W fazie tej następuje:

- powstanie z pękniętego pęcherzyka ciała żółtego wydzielającego progesteron, który powoduje dalsze pogrubienie się błony śluzowej macicy.
- przy braku ciąży – stopniowe zanikanie ciała żółtego, co powoduje spadek poziomu progesteronu.

296

W liceum uczeń poznaje hormonalną kontrolę cyklu miesięczkowego; dla płodności kobiety kluczowy jest moment owulacji wyzwalanej przez pik hormonów FSH i LH (czerwona gwiazdka).

Warto przy tej okazji przypomnieć o okresie płodnym oraz o istocie antykoncepcji, która polega na uniemożliwieniu zapłodnienia komórki jajowej przez plemnik.

Do zapłodnienia może dojść 2-3 doby po zaplemnieniu, czyli zdeponowaniu plemników mężczyzny w pochwie kobiety podczas stosunku płciowego. Zdrowe, żywotne plemniki muszą się stąd przemieścić o kilkanaście centymetrów, by przez macicę dotrzeć do jajowodu, w którym mogą napotkać gotowy do zapłodnienia oocyt, uwalniany zazwyczaj raz w miesiącu z jajnika kobiety. Środki antykoncepcyjne mają zapobiec temu wydarzeniu.

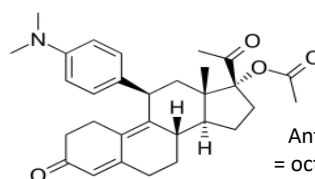
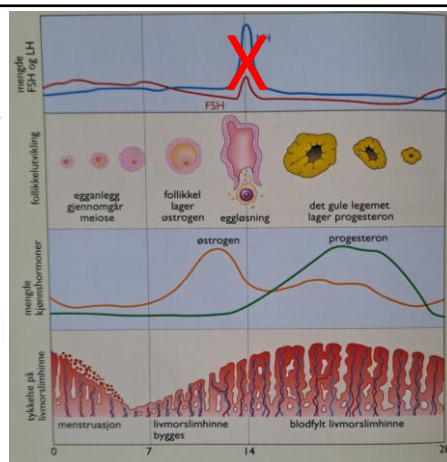
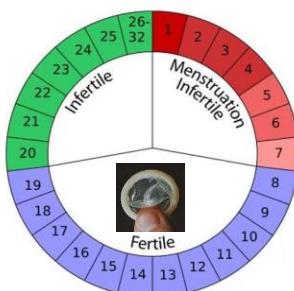
L/T KLASA 2 lub 3 (16-18 lat)

SKUTECZNOŚĆ DOSTĘPNYCH METOD ANTYKONCEPCYJNYCH (Biologia 2; 3; OPERON)

Metoda antykoncepcji	Ciąża przy stosowaniu przez rok [%]
Brak antykoncepcji	85
Środki plemnikobójcze	28
Doustne środki antykoncepcyjne	0,05-0,03
Wkładka wewnątrzmaciczna	<1
Prezerwatywa	2-18
Metoda śluzowa	1-23
Metoda termiczna	0,2-9

ANTYKONCEPCJA AWARYJNA
Tabletka Dzień Po (2024)

ANTYKONCEPCJA

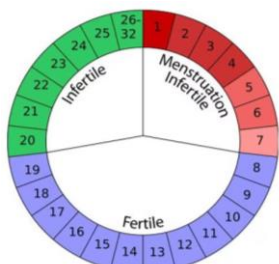

Antyprogestagen = octan uliprystalu

To ginekolog powinien wskazać każdemu, w szczególności osobom młodocianym, odpowiednie środki antykoncepcyjne.

Tabletkę „DZIEŃ PO” można użyć tylko w sytuacji AWARYJNEJ, gdy zawiodą inne środki w okresie płodnym, wkrótce po kontakcie seksualnym. Powstrzyma ona owulację (przez brak piku FSH/LH, czerwony symbol X), zatem do zapłodnienia nie dojdzie.

EDUKACJA SEKSUALNA

ANTYKONCEPCJA

Prawidłowa edukacja seksualna i dostosowana do wieku antykoncepcja (wspomagana RZADKO przez tabletkę DZIEŃ PO) sprawią, że **nie będzie** (a przynajmniej znacznie spadnie liczba) **nieplanowanych ciąż**, a tym samym zniknie (a przynajmniej zminimalizuje się) potrzeba wczesnych aborcji, czyli usunięcia płodu już zagnieżdżonego w ścianie macicy.

REKOMENDACJE

POLSKIEGO TOWARZYSTWA
ZDROWIA SEKSUALNEGO
I REPRODUKCYJNEGO
W ZAKRESIE ABORCJI

Warszawa, 2024 r.

Polskie Towarzystwo
Zdrowia Seksualnego
i Reprodukcyjnego

Uniemożliwienie przerwania ciąży w przypadku gwałtu, kazirodztwa lub śmiertelnych wad płodu poprzez zbyt restrykcyjne sformułowanie przyczyn dopuszczających aborcję może stanowić tortury oraz **okrutne i nieludzkie** traktowanie.

Rekomendujemy, aby nie wprowadzać przepisów, polityk i praktyk, które uzależniają dostęp do aborcji od spełnienia konkretnej przyczyny, przesłanki lub wymogu. Zamiast tego **rekomendujemy, aby aborcja była dostępna na wniosek** kobiety, dziewczynki lub innej **osoby w ciąży**.

Terminacja ciąży jest i nadal musi być dostępna w określonych warunkach.

Wczesna aborcja powinna być dostępna z udziałem fachowców w warunkach szpitalnych. Obecnie obowiązujący prawny zakaz aborcji przy braku odpowiedniej edukacji seksualnej i dostępności tanich środków antykoncepcyjnych uruchamia turystykę aborcyjną (dla zamożnych) i niebezpieczne zabiegi „skrobanki” dla ubogich (grożące niepłodnością).